

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242213

การจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
เกษตรกรชาวชนเผ่าม้งที่ตำบลสารเลงมีปือเท็นอำเภอดงหลวง
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ประภาพร อินทาทะเรือ

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2558

การจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งที่สัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

อำเภอแม่อรมิ จังหวัดเชียงใหม่

ประกาศ อินทราเครือ

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2553

การจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง
ที่สัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ประภามาศ อินทราเครือ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
ดร. วันทนีย์ ชวพงศ์

.....
รองศาสตราจารย์ชนกร ช้างน้อย

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ชนกร ช้างน้อย

.....กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรัณย์ ปัญโญ

9 กันยายน 2553

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.วันทนี ชวพงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ธนกร ช้างน้อย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์ ปัญโญ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจทานแก้ไขจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิมอญกัม งามประภาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา ไกรพิบูลย์ รองศาสตราจารย์มนัส ยอดคำ รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพทุกท่าน และคุณปริษา ธนัญชัย ผู้คอยประสานงานเรื่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมงานที่โรงพยาบาลทุกแห่ง ตลอดจนกัลยาณมิตรที่คอยให้ความห่วงใยได้ตามความก้าวหน้า พร้อมทั้งกำลังใจที่มีให้กันเสมอ

ขอขอบคุณ คุณเบญจมาภรณ์ กันทะปิ่น สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการเริ่มต้นสู่การเป็นวิทยากรมืออาชีพ อาจารย์ชาติบรรลือ กุลโชติ สำหรับการเรียบเรียงภาษาและวรรณกรรมในการเขียนรายงานวิจัย คุณประจักษ์ อนันต์วิไล ผู้ใหญ่บ้านบวกจั่น และ ประชาชนในชุมชนบ้านบวกจั่น ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัย เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการด้วยความสมัครใจ และร่วมกันแสดงออกซึ่งพลังสร้างสรรค์ อบอุ่น และเป็นมิตร ตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณ โครงการประชุมทางวิชาการ วิธีวิจัย : การวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครู ที่จัดขึ้นโดย สำนักวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ The 2nd CMU Graduate Research Conference ที่จัดขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เวทีที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยชิ้นนี้สู่สังคมภายนอก

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าแห่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยิ่ง

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณ ร้อยตำรวจตรีวินิจ นางปนัดดา อินทราเครือ บิดาและมารดาอันเป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย ที่ให้ความสนับสนุน กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น และความพยายามทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ประภามาส อินทราเครือ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งที่สัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	นางสาวประภามาส อินทราเครือ
ปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ธนกร ช้างน้อย

บทคัดย่อ

242213

การวิจัยเรื่องการจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งที่สัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช บ้านบวกจัน อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและผลของแผนชุมชนที่เกิดขึ้นหลังจากจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยอาศัยเทคนิคการวิจัยหลายรูปแบบมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนที่ศึกษา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน มาใช้ในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน รวมไปถึงการใช้เครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการสนับสนุนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การใช้เทคนิคเมตาแพลน การทำผังความคิด การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช การกำหนดแผนงานโดยการเขียนโครงการแบบตารางเหตุผลต่อเนื่อง รวมไปถึงการนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสุขภาพพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรในชุมชนบวกจันยังคงดำรงชีวิตตามวิถีชาวเขาเผ่าม้ง ทั้งในด้านความเป็นอยู่ เกษตรกรรม และการดูแลสุขภาพ แต่การทำเกษตรเชิงพาณิชย์เป็นสาเหตุที่ทำให้มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจึงส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมขึ้น การนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนภาวะสุขภาพชุมชนในลักษณะบูรณาการตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 และกระบวนการจัดทำแผนชุมชนทั้ง 6 ขั้นตอน เป็นรูปแบบของการจัดการปัญหาดังกล่าว หลังจากนำแผนชุมชนซึ่งเป็นผลจากรูปแบบการจัดการปัญหาสุขภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปทดลองใช้กับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่าผ่านเกณฑ์ทุกดัชนีวัดความสำเร็จ แสดงถึงการบรรลุเป้าประสงค์ในการพัฒนาระบบสุขภาพของเกษตรกรผู้สัมผัส

สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้เป็นสุขภาพแบบพอเพียงและสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพสมบูรณ์ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถจัดการปัญหาสุขภาพเกษตรกรที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านบวักจัน เนื่องจากการจัดการปัญหาที่มีฐานคิดมาจากคุณธรรมและจริยธรรม มีอุดมการณ์ที่มุ่งรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์ และธรรมชาติ ภายใต้ระบบคุณค่าของชุมชน โดยอาศัยทุนทางสังคม ภูมิปัญญา และศักยภาพของชุมชนเป็นกลไกในการพัฒนา ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เชื่อมโยงกับระบบวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง

Thesis Title Health Problem Management According to Sufficiency Economy
Philosophy of Hmong Farmers Contacting Pesticides in Mae Rim
District, Chiang Mai Province

Author Ms.Prapamas Intrakure

Degree Master of Education (Health Promotion)

Thesis Advisor Assoc. Prof.Tanakorn Changnoi

ABSTRACT

242213

The purpose of this study, Health Problem Management According to Sufficiency Economy Philosophy of Hmong Farmers Contacting Pesticides in Mae Rim District, Chiang Mai Province was to examine the pattern and result of community plan which occurred after using philosophy of the sufficiency economy. The research is a participatory action research. They were the uses of community planning process and SWOT analysis for situation evaluation including strategic tools to support this study. There were to use Meta Plan technique, mind mapping and knowledge of using pesticides to set up the project planning by logical framework method including the application of the implement sufficiency economy philosophy. Findings revealed that :

Farmers in Ban Buak Jan lived on Hmong's lifestyle such as livelihood agriculture and health care but the commercial agriculture made their use pesticides for agricultural products. This problem caused the effect to persons and environments. Philosophy of the sufficiency economy as mechanism to drive the health care process follow by 10th National health development plan and community planning process were used to manage health problem. After experiment, it was found that the target population pass every criteria. The project plan reached the goal in sufficiency health care and healthy environment of farmers who contacted pesticides. Moreover, health problem management of Ban Buak Jan community was relevant to sufficiency

economy philosophy, which was the way of life derived from ethics and morality of religion doctrine, which focused on the balance of human and nature according to the relationship of society, culture, environment and Hmong's way of life.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
3. ขอบเขตการวิจัย	6
4. นิยามศัพท์	7
5. ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
1. สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	10
2. ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	19
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสุขภาพพอเพียง	22
4. การจัดทำแผนชุมชน	30
5. เทคนิค Meta Plan	38
6. การวิเคราะห์ SWOT	42
7. การทำผังความคิด	44
8. การเขียนโครงการแบบตารางเหตุผลต่อเนื่อง	47
9. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
10. กรอบแนวคิดในการวิจัย	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
2. การกำหนดผู้เข้าร่วมวิจัย	59
3. การดำเนินกระบวนการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	59

	หน้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
5. การตรวจสอบข้อมูล	68
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	69
บทที่ 4 ผลการวิจัย	71
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	119
1. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	119
2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	132
3. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป	132
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	142
ภาคผนวก ก	แผนการสำรวจข้อมูลทั่วไปของชุมชนและเครื่องมือ ในการจัดทำแผนชุมชน
ภาคผนวก ข	แผนดำเนินงานการจัดทำแผนชุมชน
ภาคผนวก ค	สิ่งที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในงานวิจัย
ภาคผนวก ง	ภาพกิจกรรมต่าง ๆ ในงานวิจัย
ประวัติผู้เขียน	193

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การวิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค	42
2 สารสำคัญในตาราง 16 ช่อง ของการเขียนโครงการแบบตารางเหตุผล ต่อเนื่อง	48
3 ตัวอย่าง Logical Framework Method	52
4 สภาพปัญหาสุขภาพของหมู่บ้านบวกจั่น	93
5 การวิเคราะห์ปัญหาของหมู่บ้านบวกจั่น แผนงาน โครงการ และกิจกรรม แก้ไขปัญหาชุมชน	97
6 โครงการแก้ไขปัญหาสุขภาพเกษตรกรผู้สัมผัสสารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืชแบบองค์รวมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง บ้านบวกจั่น ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วรม จังหวัดเชียงใหม่	101
7 สรุปผลการวิจัยจากการนำโครงการไปใช้	117

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	27
2 พฤติกรรมการกระทำร่วมกันของคนในชุมชนที่เข้าร่วมกระบวนการชุมชน	32
3 แผนที่ความคิดของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	36
4 ผังความคิด (Mind Mapping)	45

สารบัญภาพ

รูป		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	57
2	แผนที่เดินดินชุมชนบ้านบวักจั่น	150